

BORBÉLYNÉ FÜLÖP HAJNALKA

POLGÁRMESTER

TETÉTLLEN KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Foglalkoztatási programok Tetétlen községben¹

Tetétlen Hajdú-Bihar megyei település a Püspökladányi járáson belül, s közel 600 éves múltra tekint vissza, lakosságszáma 1442 fő. Gazdag értékekkel és hagyományokkal rendelkezünk és a tetétleniek mindig is híresek voltak közvetlenségükről és vendégszeretetükről. Hátrányos helyzetű településként számtalan olyan problémával kell szembenéznünk, amely arra sarkall bennünket, hogy keressük a megoldásokat, tegyünk magunkért, a boldogulásunkért. Célunk, hogy élhetőbb és jobb körülményeket teremtsünk az itt élők számára aktív közreműködésükkel együtt. Helyben biztosított valamennyi alapszolgáltatás és évről évre ez bővül az önként vállalt feladatokon belül. Eredményes pályázati tevékenységünknek köszönhetően fokozatosan fejlesztjük az intézményeinket. A foglalkoztatási helyzet alakulásában nagy szerepe volt annak, hogy a községünkben egykor foglalkoztatónak jelenlévő cégek fokozatosan megszűntek, amit még csak súlyosbított a szomszédos településen működő Kabai Cukorgyár bezárása. Évről évre egyre nagyobb mértékű volt a munkanélküliség, amely számtalan más közvetett hatásán keresztül rányomta bélyegét településünkre és az ott élők életére, a közösségünkre. 2010-ben – amikor településvezetőként kezdtem – a munkanélküliség relatív mutatója 22,58% volt és fokozatosan előregedő településsé váltunk. A kialakult reménytelen helyzet miatt a település nem tudta megtartani a fiatalokat, s folyamatosan csökkent a lakosság száma is. Az itt maradtak tekintetében pedig munkalehetőség hiányában fokozatosan romlott az életkörülményük, szociális helyzetük, s fokozatosan romlott a közbiztonság. A munkaképes korú lakosság jelentős hányada alacsony iskolai végzettséggel rendelkezett, s sokan voltak, akik még munkatapasztalattal sem rendelkeztek. Ezzel párhuzamosan évről évre növekedett az önkormányzat szociális ellátásokra fordított költsége. 2011-ben a település és a településen élők adottságaira való tekintettel, felmérve lehetőségeinket, kidolgoztunk egy olyan komplex és egymásra épülő foglalkoztatási programot, melynek megvalósításához a szükséges forrást a Belügyminiszte-

rium biztosította a START kistérségi mintaprojekt keretében. A programok kidolgozása során az adottságok mellett kiemelt szempont volt az, hogy valódi és mérhető értékeket teremtsünk, hogy piacképes tevékenységet végezzünk, hogy viszonylag rövid időn belül önfenntartóvá tudjuk tenni ezeket a programokat s végső soron, hogy úgymond második lépcsőben ki tudjuk vezetni ezeket a munkavállalókat az elsődleges munkaerőpiacra.

Programjaink gyakorlati megvalósítását 2012-ben kezdtük meg. Ötvöztük a foglalkoztatást a képzésekkel, melyek a tevékenységek folytatásához szükségesek. Gyakorlatilag a nulláról indultunk. Ebben az évben 3 programelemben 73 főt foglalkoztattunk és évről évre bővítettük programjainkat és a foglalkoztatottak számát. Mára elérkeztünk oda, hogy gyakorlatilag megszűnt a munkanélküliség településünkön és 5 programban illetőleg további 9 alprogramban 185 főnek biztosítottunk állandó munkalehetőséget. Ezen felül hosszabb és rövidebb foglalkoztatási programok keretében foglalkoztattunk a 2015. évben, illetőleg a megváltozott munkaképes korúakat foglalkoztattuk a TÁMOP program keretében. Összességében 2015-ben 260 főt foglalkoztattunk. A START mintaprojekteken belül legrégebben futó és igen sokrétű programunk a komplex mezőgazdasági program. Jelenleg 60 főnek biztosít munkát folyamatosan. Itt két szakaszban vettek részt munkavállalóink képzési programban. S bár igen csekély földterülettel rendelkezünk, igyekeztünk megtalálni azokat a lehetőségeket, melyek hozzásegítenek bennünket az eredményes gazdálkodáshoz. Az önkormányzat összességében mintegy 1 hektár szántóterülettel rendelkezik, melyet a használaton kívüli futópálya művelésbe vonásával, művelés alól kivont egyéb önkormányzati tulajdonban álló 3,8 hektáros terület átminősítésével és a településen belül ingatlanok bérlésével tudunk mintegy 13 hektárra bővíteni. A növénytermesztésen belül foglalkozunk palántaneveléssel, primőr áru és zöldségnövények termesztésével. Most van folyamatban egy süllyesztett fóliasátor kialakítása. Rendelkezünk két fóliasátorral és a pincehelyiségben időszakosan gombát is termesztünk. Gyakorlatilag a közétkeztetést biztosító (szintén önkormányzati fenntartásban működő) konyha számára minden szükséges zöldséget megtermelünk. Az állattalományunk részére takarmánynövényeket termesztünk és

¹ A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, a Belügyminisztérium, az Emberi erőforrások Minisztériuma és a Miniszterelnökség Agrár-Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárság által meghirdetett 2014-2015. évi Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok Program pályázat keretében a Közfoglalkoztatás témában a program 1. díjat nyert.

4 évvel ezelőtt telepítettük az első homoktövis ültetvényünket. A zöldségnövény termesztés tekintetében elsődlegesen a közétkeztetést biztosító konyha alapanyag ellátása a célunk, de az időközben kialakított helyi piacon, ha van többlet, azt tudjuk értékesíteni továbbá a szintén pályázati támogatásból kialakított zöldségfeldolgozó és hűtő épületünkben a frissen fel nem használt zöldségeket tudjuk tárolni, savanyítani. Az idei évben már beérett a munkánk gyümölcse a homoktövis ültetvényünkön is és a termést feldolgoztatva több értékes termékkel járultunk hozzá a már így is igen széles termékpaletánkhoz (homoktövis velő, húsliszt, magliszt, magolaj, homoktövis-alma üdítő, tea).

Az állattenyésztés területén igen merész és érdekes tevékenységgel kezdtünk 2012-ben: elsőként az országban megkezdtuk közfoglalkoztatás keretében a strucctenyésztést. A munkavállalókkal együtt tanultuk és tapasztaltuk meg az állatok gondozását. Óriási felelősséget vállaltunk a tevékenység elindításával, de az idő bennünket igazolt. Saját magunk készítettük a karámot, alakítottuk ki az állattartó telephelyet. Napjainkban már két strucc-telepen éves szinten 100 madár felnevelésére vagyunk képesek, s számomra külön öröm, hogy az elért eredményeinkre és a piaci igényekre alapozva ezt a programunkat egyre több önkormányzat adaptálta már eddig is. Tavasszal építjük a harmadik strucctelepünket, ahol megkezdjük az idei évben beállított tenyésztrió párokkal a tojástermelést és keltetést. Ezek mellett jelenleg van folyamatban egy vágópont és feldolgozó pályázati úton történő kialakítása. Ezt követő évben indultunk a sertésenyésztési és a juhtenyésztési programokkal, s itt is igen figyelemreméltó eredményeket értünk el, mert mindazok mellett, hogy folyamatosan ellátjuk a konyháinkat friss hússal mindkét állattartó telepünkön megdupláztuk az állatállományt. Az idei évben pedig már kisebb szárnyasokban is utazunk, elindultunk a tojások keltetésétől kezdve a csirkenevelésig és tartásig, a tojástermelésig. Minden évben bővítjük, fejlesztjük a prog-

ramunkat. 2015-ben fűszerpaprika termesztésével egészült ki a programunk, 2016-ban szamócatermesztésbe kezdünk, újabb homoktövis ültetvényt telepítünk és megkezdjük a méhészeti tevékenységet.

Másik nagy és sokrétű programelemünk a helyi sajátosságokra épülő program, melyben az idén 73 főnek biztosítunk munkalehetőséget a program keretében kialakított varrodában, asztalos üzemben, száraztészta készítő üzemben, betonelem készítő üzemben, babzsák-fotelek, női textiltáskák, rongyszőnyegek, seprűkötés, papír-brikett és vályogtégla készítés keretében. Varrónőink függönyöket, sötétítő függönyöket, aszalterítőket, székszoknyákat, az óvodások és az idősek klubjának tagjai számára fellépő ruhákat készítettek. Asztalosaink az intézményeink számára bútorokat, a tészta-készítő üzembe szárítókereteket és állványokat, az emlékharangunkhoz haranglábat készítettek többek között, illetőleg a közösségi házunkban teljes lambériázást, színpadbővítést és felújítást végeztek. A beton üzemben mederelemeket, betonoszlopokat, térköveket készítettünk. A száraztészta készítőink elsődlegesen a közétkeztetést biztosító konyha számára termelnek, a babzsákosaink különböző színű, szín összeállítású és formájú babzsák-foteleket készítettek intézményeink számára, illetőleg különböző női textiltáskákat értékesítésre. A rongyszőnyegkészítőink és a seprűkötőink is elsődlegesen az önkormányzat és az intézményei számára termeltek, csak úgy mint a papír-brikett készítőik és a vályogtégla készítőik. A papír-brikettet a szociális szolgáltató és időskorúak gondozóházának helyet adó épület fűtésére használtuk és használjuk, míg az előállított vályogtéglaikat a sportöltözőnk bővítésére kívánjuk hasznosítani.

Ezen felül az idei évben 15 fő bevonásával végeztük el a belterületi közútjaink helyreállítását, 25 fő bevonásával a belvízelvezető rendszerek karbantartását, melyhez kapcsolódik a beton mederelemek elkészítése és lefektetése is. 15 fő bevonásával megtisztítottuk és rekultiváltuk a település közigazgatási területéhez tartozó területeken elhelyezett illegális hulladéklerakó helyeket, illetőleg szintén 15 fő bevonásával elvégeztük a mezőgazdasági földutak karbantartását, helyreállítását.

Az elmúlt években közös összefogásunk és kitartásunk eredményeképpen sikerült egy olyan programot kidolgozunk és elindítanunk, amely egy sokakat érintő és hosszú ideje már megoldásra váró problémára jelent megoldást, amely értékeket hozott településünkre, és amely értékeket adott az itt élőknek. Sikerült településünket egy olyan úton elindítani, mely során az elért eredmények reményeink szerint sokáig megmaradnak és az itt élők életkörülményeinek javításához jelentős mértékben hozzájárulnak. Egyszerű embert és támogatót nyertünk meg a programjainkhoz, és egyre több helyi embert is megnyertünk, akik aktív résztvevőként hozzájárultak a program által elért eredményeinkhez, közösségünk és közösségünk fejlődéséhez. Egyszerűbben fordítják felénk érdeklődéssel és elismeréssel tekintetüket, s egyre többen keresnek meg szakmai segítségkéréssel. 2015-ben településünk a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ) által az 2008. évben elindított Példát átadó gyakorlatok pályázatán a Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok programban közfoglalkoztatási kategóriában fentiekben

ismertetett programokkal I. helyezést ért el, s a projekteket kidolgozó és megvalósulásukat koordinálóként megkaptam a Magyar Territoria Innovációs díjat. Programjaink és az elért eredményeink folyamatosan nyomon követhetők, nyilvánosak. Folyamatos frissítések mellett közzétesszük az információkat pl. az igen nagy látogatottságú és közkedvelt közösségi oldalunkon: <https://www.facebook.com/tetetlen>.

Programjainkon keresztül előtérbe került a közösség és ezen belül az egyén. Egy közösségnek mindenkire szüksége van, mindenkire számíthatnia kell és ennek fordítva is igaznak kell lennie, azaz a közösség is számíthatson az egyénre. Az elmúlt időszakot megelőzően sokan nélkülözöttek, haszontalannak és céltalannak érezték magukat. Valamennyi ked-

vezőtlen folyamat, amely addig jellemző volt településünkön először stagnált, majd pozitív irányba indult el. Gyakorlatilag megszűnt a bűnözés, a fiatalok közül egyre kevesebben költöznek el a településről, a környező településekről és távolabbról is egyre többen költöznek hozzánk. Évről évre növekszik a születések száma és ebben az évben először a bölcsődénken nem tudtunk minden jelentkező igényt kielégíteni. Csökken évről évre az önkormányzat szociális kiadásokra fordítandó kiadása. Célunk természetesen a hosszú távú fenntarthatóság mellett az, hogy lehetőséget teremtsünk az embereknek helyben az elsődleges munkaerőpiacon való foglalkoztatásra. Ezen elindulva s a foglalkoztatási programokban megteremtett feltételekre és elért eredményeinkre támaszkodva 2014 májusában elérkeztünk oda, hogy bejegyzésre került a 100%-ban önkormányzati tulajdonban lévő Nonprofit Kft.-nk, amely már napjainkban is több üzleti partneren keresztül exportra termel, és amely közreműködik a webáruházunk (www.tetetlenkincsei.hu) üzemeltetésében is. Jelenleg van fo-

lyamatban, a településen két önkormányzati bolt és egy büfé kialakítása pályázati támogatásból. Itt szintén az általunk elkészített termékeket értékesítjük és a büfében az általunk megtermelt alapanyagokból készítjük el az ételeket. Az év végén kezdtük el, s hetente több alkalommal veszünk részt a környező települések vásárain. Itt is kedvező a fogadtatásunk és mára elérkeztünk oda, hogy keresnek bennünket és termékeinket a vásárlók.

S mit is adott és ad számunkra még ez a program? Fokozatosan emelkedő mértékű saját bevételi forrást, többletbevételt. 2012-től indulva napjainkban mintegy 20-szorosa lett az elért bevételek és megtakarítások mértéke. Ezekből a forrásokból tudunk további fejlesztéseket, beruházásokat elvégezni annak érdekében, hogy hosszú távon tudjunk termelni és piackepesek legyünk. Programjaink keretében olyan termékeket állítunk elő, melyek iránt már a kezdetektől fogva van kereslet és piac. A bevont munkavállalók sok új dolgot tanultak meg és sajátítottak el és újra hasznosnak és fontosnak érzik magukat, mert láthatják a munkájuk eredményét. Ezek a programok fejlesztették közösségünket. Sok baráti közösség és kapcsolat alakult ki, sokan azelőtt csak éppen köszöntek egymásnak, ha találkoztak. Továbbá a közösségfejlesztésnek köszönhetően egyre többen vettek és vesznek részt az évente mintegy 50 megtartott közösségi rendezvényeinken, programjainkon. A fejlesztések és a programok által elért fejlődéseken, közösségfejlesztésen kívül sikerült hozzájárulnunk településünk ismertségéhez és elismertségéhez. Az elmúlt években a településünket pozitív példaként említő számos megyei és országos média megjelenéseken keresztül. *Kumin Ferenc magyar politológus, marketingszakember, publicista 2014. március 13-án tett közzé egy írást: „Struccok és a magyar közmunkaprogram” címmel. Az írás a magyarországi közfoglalkoztatási programmal foglalkozik, és ezen belül kitér a programmal kapcsolatos kritikákra, észrevételekre. Majd az RTL Klub által készített riport megosztása mellett pozitív példaként említi településünket és a településünkön folyó foglalkoztatási programot. S azzal fejezi be az írását, hogy: a program kritikusai olvassák el a cikket és nézzék meg a közzétett riportot, amelyben a nyilatkozó tetetleni foglalkoztatott mosollyal az arcán, büszkén nyilatkozik. Kumin Ferenc szerint: „Büszkék, mert tehetnek valami fontosat a közösségükért, a településükért, mert fontosak és szükség van rájuk.”*

Az általunk kidolgozott programok a gyakorlatban már bizonyítottak, egyre többen érdeklődnek az adaptálással kapcsolatban már külföldről is. Hetente több alkalommal érkeznek érdeklődők telephelyeinkre, s kérik a segítségünket egy-egy programelem kidolgozásában és elindításában. Ezekre az igényekre építve célkitűzésünk ezeknek a foglalkoztatási lehetőségeknek széleskörű adaptálása komplex programként képességekkel együtt.